

Μια χειραφετημένη, καλλιεργημένη, μοναχική πεννητάρα αναζωογονείται εν μέσω κρίσης χάρη σ' έναν τριαντάρη οικογενειάρχη, άνεργο εργοδηγό. Και χωρίς να το πει σε κανέναν, μαζί με το ρόλο της ερωμένης αναλαμβάνει κι αυτόν της καλής νεράιδας, προσφέροντας χρόνο, χρήματα κι αγάπη σ' όλη του την οικογένεια....

Το «Μυστικό της Έλλης», το καινούργιο –ένατο στη σειρά– μυθιστόρημα του Θεόδωρου Γρηγοριάδη μοιάζει με φωτεινή πυξίδα σ' έναν κόσμο όπου περισσεύει η μιζέρια και τα αρνητικά συναισθήματα. Η ιστορία θυμίζει κάτι από την «Κυρία Κούλα» του Κουμανταρέα, μόνο που εδώ δεν υπάρχει ηλεκτρικός, υπάρχουν οι γραμ-

Θεόδωρος Γρηγοριάδης

Ο ΤΑΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΜΑΣ ΚΑΝΕΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΖΗΜΙΑ

Αφορμή για να συναντηθούμε στάθηκε το νέο του βιβλίο, «Μυστικό της Έλλης» (εκδ. Πατάκη). Μιλήσαμε για τα δάνεια της λογοτεχνίας από τη ζωή, τη μέση εκπαίδευση, την κρίση και τη σχέση των συγγραφέων με την πολιτική.

Της ΣΤΑΥΡΟΥΛΑΣ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

μέσ της Κωνσταντινουπόλεως, η λαϊκή αγορά του Βοτανικού, ένα τοπίο γεμάτο εντάσεις, αναρχία και σπουπιδία. Είναι μια ιστορία που ξετυλίγεται σιγά, χαμηλόφωνα, και κάποιες στιγμές σε ζώνουν τα φίδια – μήπως η Έλλη παγιδεύτηκε, μήπως την κορόιδεψαν; Ο Γρηγοριάδης λοξοκοιτάζει πού και πού προς την... Πατρίτσια Χάισμιθ, αλλά παραμένει δεμένος στο άρμα του Καλού. Τι ανακούφιση! Του ζήτησα να πιούμε έναν καφέ, κι όσο μιλούσε, σημείωνα...

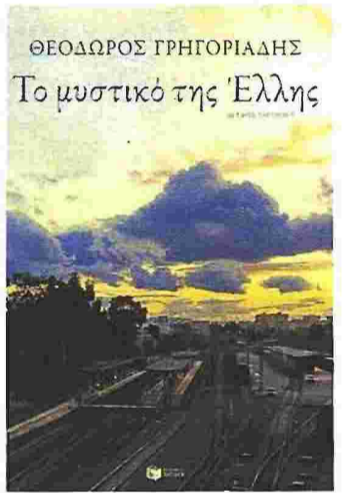
>> Υπάρχουν γύρω μας απίστευτες ζωές στις οποίες δεν έχουμε καμία πρόσβαση, κι όταν ξαφνικά τις ακούμε, σαν να ξεπερνούν και τις πιο σπουδαίες της λογοτεχνίας. Ζηλεύω εκείνους που ζουν και μοιράζονται με ελάχιστους μια πολύ ωραία προσωπική τους ιστορία. Εγώ, ως διασπορέας ιστοριών, δεν μπόρεσα να αποκτήσω μια τέτοια. Κάθε φορά που πήγαινα να τη ζήσω, έμπαινα στο ρόλο ενός ήρωα και πειραματιζόμουν με εκδοχές που θα είχαν στη σχέση αρνητικό πρόσημο...

>> Το «Μυστικό της Έλλης» ξεκίνησε από μια φράση που μου είπε σε ανύποπτο χρόνο μια φιλόλογος, λίγο πάνω απ' τα πενήντα κι εκείνη, επίσης κουλτουριάρα... με την καλή έννοια: «Εγώ κλειδώσα ως γυναίκα. Προτιμώ να ζω οχυρωμένη στον κόσμο μου και στα διαβάσματά μου». Κράτησα τότε μια σημείωση. Τι ακριβώς σημαίνει αυτό; Πώς ακυρώνεις τον έρωτα και προβάλλεις τη μοναχικότητα για επιλογή σου; Και πώς θα 'ταν αν κάποιος νεότερος πυροδοτούσε ξανά τον πόθο μέσα σου; Στο μεταξύ, άρχισα να κυκλοφορώ που αγόρασαν στην περιοχή φτηνά διαμερίσματα. Έκλεψα τη ζωή μιας συναδέλφου, έκλεψα και το ντεκόρ μιας γειτονιάς, κι αποφάσισα, στις σημερινές άγριες συνθήκες, να προτείνω ένα μοντέλο ζωής προσωποποιημένο σε μια φιλόστοργη, φιλόξενη γυναίκα, έτοιμη να δώσει τα πάντα στους άλλους για να νιώσουν καλύτερα. Υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι. Η Έλλη δεν ζει σε παράδεισο. Προσπαθεί όμως να βγάλει άνθη μέσα από τα σκουπίδια.

>> Με εντυπωσιάζει ότι ακόμα μιλάμε για την κρίση, λες και συμβαίνει στο σπίτι του γείτονα! Με εντυπωσιάζει που κανείς μας δεν νιώθει να φταίει και που όλοι βρίζουν τους άλλους για τεμπέληδες. Με εντυπωσιάζει ότι υπάρχουν πάνω από ενάμισι εκατομμύριο άνεργοι κι ότι οι μόνοι που ουρλιάζουν στους δρόμους είναι όσοι έχουν ακόμα δουλειά, και μάλιστα εξασφαλισμένη μέσω του συστήματος που καταρρέει σήμερα. Είμαι προετοιμασμένος να ζήσω ακόμα πιο λιτά και πιο εναλλακτικά, γιατί δεν μας βλέπω να ξεφεύγουμε από τη διαρκή οικονομική υποβάθμιση. Είμαι φιλοευρωπαϊστής, αλλά τώρα καταλαβαίνω ότι η ευρωπαϊκή υπόθεση είναι μια υπόθεση γραφειοκρατική, των Βρυξελλών. Είχα πιστέψει πως θα μπορούσαμε να ανταλλάξουμε ήθη, αγάπες και τέχνες με τους Ευρωπαίους, αλλά τώρα βλέπω κάθε ευρωπαϊκή χώρα να γίνεται πιο εγωιστική και πιο εθνικιστική.

>> Ζήσαμε μια δεκαετία, του '90, με κάποιο εύκολο χρήμα. Όσοι πρωτοείδαν το χρήμα τότε και το στερούνται τώρα βρίσκονται σε πολύ χειρότερη κατάσταση. Το ιδανικό μοντέλο του ελληνικού νοικοκυριού άνησε στα χρόνια του '60 και του '70. Είναι αυτό της γενιάς των γονιών μας. Ο πατέρας μου δεν χρώσταγε, με συντηρούσε όσο σπούδαζα και μου άφησε κι ένα σπίτι να μένω.

>> Τριάντα χρόνια καθηγητής αγγλικών στη μέση εκπαίδευση, δεν πέρασα αυτή την εμπειρία σε βιβλίο. Αν το έκανα, θα μιλάγα για κάποιες πραγματικά θαυμάσιες στιγμές στην επαρχία, στη δεκαετία του '80, αλλά πιο πολύ θα μιλάγα για την κυριολεκτική απαξίωση όλου του συστήματος.

Ξέρω πολύ καλά τι σημαίνει να θες να μιλήσεις στην τάξη για σινεμά, για λογοτεχνία, και να μη σου το επιτρέπουν ορισμένοι μαθητές ή διευθυντές. Οι ίδιες φράσεις τώρα, απ' ό,τι μαθαίνω, έχουν μετεξελιχθεί σε πυρηνές της Χρυσής Αυγής. Τότε ήταν κουλιγκανάκια, τώρα είναι παιδιά μικροαστικών οικογενειών.

>> Επί τριάντα χρόνια, επίσης, έπαιρνα αναρρωτικές άδειες για να καλύψω τη συμμετοχή μου σε λογοτεχνικά συνέδρια. Δεν προβλεπόταν άδεια τέτοιου τύπου, δεν αναγνωρίζεται η ιδιότητα του συγγραφέα στο δημόσιο... Μέχρι που ο διευθυντής της Βιβλιοθήκης Σερρών, ο Γιάννης Σαπουντζής, με έσπρωξε να ζητήσω απόσπαση για να φτιάξουμε εκεί ένα μικρό κολέγιο! Τώρα ανέλαβαν άλλοι που πάνε να διαγράψουν τα ίχνη και των δυο μας, καταργώντας τον ιστότοπο όπου έχω δημοσιεύσει εκατοντάδες πορτρέτα

συγγραφέων και βιβλιοκριτικές... Έφυγα με μειωμένη σύνταξη. Για να γράφω και να διαβάζω, εκπληρώνοντας αυτό που πάντα ήθελα.

>> Χρησιμοποίησά πολύ το ίντερνετ, διαβάζω ξένες κι ελληνικές εφημερίδες, ενημερώνομαι για τα αγγλοσαξονικά λογοτεχνικά πράγματα. Ήμουν από τους πρώτους συγγραφείς που έφτιαξαν μπλογκ. Ακόμη και στο fb, τα γραπτά και το προφίλ μου κατά 90% στρέφονται γύρω από το λογοτεχνικό κόσμο και τα βιβλία μου. Βλέπω βέβαια εκεί διάφορους που εκμεταλλεύονται τα 15' δημοσιότητας του Γουόρχολ και τα μετατρέπουν σε μια αιώνια ξιपाσιά. Έχουν καταντήσει το δίκτυο σαν τα πάνελ των μεσημεριανάδικων που απλά έγιναν ημερήσια και ολονύχτια! Γι' αυτό κι όσους δεν εμπίπτουν στις δικές μου συνιστώσες –λογοτεχνία, πολιτιστικά, πολιτικός λόγος– τους μπλοκάρω χωρίς να τους διαγράψω.

>> Ο Τατσόπουλος μας κάνει μεγαλύτερη ζημιά. Θα προτιμούσα οι συγγραφείς που μας εκπροσωπούν στην πολιτική ζωή πρόσφατα, να αποτελούσαν καλύτερο συγγραφικό πρότυπο, παρά να εξομοιώνονται με τους πολιτικάντηδες που δεν θέλουμε να βλέπουμε.

>> Πριν αρχίσω να γράφω, αδιαφορούσα για τους σύγχρονους Έλληνες συγγραφείς. Με τα χρόνια, έγινα πιο αυστηρός με τους ξένους. Είδα πόσο ελεγχόμενη και τεχνικά προβλέψιμη είναι πια η γραφή τους, σφυρηλατημένη στα σεμινάρια δημιουργικής γραφής. Άρχισα λοιπόν να διαβάζω ξανά όλους σχεδόν τους δικούς μας. Έχουμε ένα μεγάλο πλεονέκτημα: και ο πιο μέτριος γράφει σε καλύτερα ελληνικά από τα ελληνικά μιας τέλει ξένης μετάφρασης. Φυσικά, δεν είναι κριτήριο μόνο η γλώσσα. Όσο περισσότερα ελληνικά λογοτεχνικά βιβλία γράφονται τόσο περισσότερα αρχεία γλώσσας και ιστορίας δημιουργούμε. Δεν θα επιβιώσουμε ούτε με τα αστυνομικά του βορρά ούτε με τα σοφιστηρικά των πολιτικά ορθών Αμερικανίδων. Ακόμα όμως και σοβαρές, υποτιθέεται, λογοτεχνικές επιθεωρήσεις κάνουν τρισέλιδα αφιερώματα σε μετριότατους ξένους συγγραφείς και μπουζουριάζουν τους Έλληνες ανά τριάδες. Πάλι καλά, ευχαριστούμε. ■

Με εντυπωσιάζει που κανείς μας δεν νιώθει να φταίει και που όλοι βρίζουν τους άλλους